

COLLEGEVOORSTEL

zaaknummer: 1914512

afdelingsnaam: Ruimtelijke Ontwikkeling

steller: Annette Koenders

telefoonnummer: +31356292629

onderwerp: Kader voor afweging bij aanwijzing gemeentelijke monumenten

Voorstel

1. De raad informeren over de toepassing van het afwegingskader bij aanwijzing gemeentelijke monumenten door middel van bijgaande raadsinformatiebrief.

Samenvatting

Op 9 juli 2025 is de [Erfgoedverordening gemeente Hilversum 2025](#) vastgesteld door de raad. Hierin is de aanwijzing van gemeentelijke monumenten, stads- en dorpsgezichten en andere cultuurhistorische waarden geregeld. Bij de vaststelling heeft de raad een motie [M25-060](#) aangenomen waarin het college wordt opgedragen hen schriftelijk te informeren over de afweging die wordt gemaakt bij de aanwijzing van nieuwe monumenten, waarin naast de monumentale waarden ook rekening wordt gehouden met andere beleidsvelden en de belangen van de eigenaar van het aan te wijzen object.

De wijze van afweging die het college toepast bij besluitvorming over de aanwijzing van gemeentelijke monumenten wordt bepaald door de wet. Bijgaand kader omschrijft deze afweging. Het kader sluit aan bij de Erfgoedverordening Hilversum 2025, de Erfgoedwet, de Algemene wet bestuursrecht en de jurisprudentie. Elk geval van eventuele aanwijzing is specifiek en maatwerk. De afwegingsfactoren worden bepaald door concrete en onderbouwde, bij de specifieke aanwijzing direct betrokken belangen. De eigenaar dient eventueel een zienswijze in. De in deze zienswijze naar voren gebrachte belangen zijn leidend voor de belangenafweging.

Het college kan het kader niet vaststellen. Het is namelijk een toelichting op het afwegingskader voor de aanwijzing van gemeentelijke monumenten zoals die in de wet- en regelgeving is vastgelegd. In het kader wordt naar de wetten en regels verwezen. Het college past deze toe en houdt zich daaraan.

Inleiding

Kader aanwijzing gemeentelijke monumenten

Het college weegt het algemeen belang van behoud van het cultureel erfgoed dat concreet aan de orde is en in de waardering is vastgelegd, af tegen de concrete op dit erfgoed betrekking hebbende belangen die de eigenaar naar voren brengt in een zienswijze. In het afwegingskader wordt ingegaan op de vragen:

1. Wie is belanghebbende?
2. Wat wordt in de belangenafweging betrokken?
3. Wat zijn de criteria voor afweging?

Ad 1 Alleen de eigenaar of anderszins zakelijk gerechtigde van het object is aan te merken als belanghebbende. Dit heeft te maken met het feit dat met de aanwijzing als monument de functie niet wijzigt. Een rechtspersoon zoals een stichting of een vereniging kan wel als belanghebbende worden beschouwd, als zij in de statuten hebben staan dat zij onder meer opkomen voor het erfgoed.

Ad 2 Het college weegt de rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen van de eigenaar af. Een onzekere gebeurtenis in de toekomst weegt niet mee. De aanwijzing mag geen nadelige gevolgen hebben voor de eigenaar die onevenredig zijn in verhouding tot het belang van de bescherming. Algemene, onbepaalde belangen zijn geen concrete, rechtstreeks betrokken belangen. Elk moment kan een verzoek tot aanwijzing worden gedaan. Ook wanneer een aanvraag voor bijvoorbeeld een omgevingsvergunning is ingediend voor sloop of nieuwbouw. Alleen in het geval van een onherroepelijke vergunning kan aan het tijdstip gewicht worden toegekend in de afweging.

Ad 3 Het college weegt de belangen van de eigenaar af die deze in een zienswijze naar voren heeft gebracht en die concreet, navolgbaar en onderbouwd zijn en bovendien betrekking hebben op het specifieke geval. Het juridisch beginsel “wie stelt, die bewijst” geldt in dit geval. Ook het college betreft ter zake deskundigen, zoals haar onafhankelijke deskundige adviescommissie en heeft een onderzoeks- en vergewisplicht.

De *eerste stap* in het proces is de beoordeling van de vraag of het object voldoet aan de criteria voor de erfgoedwaarden. Voor het beoordelen van de erfgoedwaarden worden de landelijk opgestelde en gehanteerde criteria gebruikt. Daarover adviseert de onafhankelijke commissie van de gemeente (Commissie Ruimtelijke Kwaliteit & Monumenten).

De *tweede stap* betreft het afwegen van de concrete en onderbouwde belangen die de eigenaar in een zienswijze naar voren heeft gebracht. Een zorgvuldige voorbereiding van het besluit volgt uit art. 3.2 Awb. Het college heeft een vergewisplicht en moet bezien of de zienswijze zorgvuldig tot stand is gekomen en of het afdoende bewijs is. Daarnaast onderzoekt het college alternatieven.

Motie

De motie draagt het college op om in te gaan op de volgende onderdelen. In de onderstaande toelichting daarop wordt aangegeven wat de toepasbaarheid is. Deze worden bij de afweging betrokken als ze in een zienswijze naar voren zijn gebracht en concreet, onderbouwd en navolgbaar zijn, op het specifieke geval betrekking hebben en rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen van de eigenaar zijn.

1. Bruikbaarheid voor de eigenaar, gebruiker en/of huurder nu en voor toekomstig gebruik

Het gebruik van het monument wordt beschouwd als een aspect van de belangen van de eigenaar. Het gebruik, zoals geregeld in het omgevingsplan, wijzigt niet met de aanwijzing, daarom is de gebruiker en/of huurder geen belanghebbende. Toekomstig gebruik wordt bij de afweging niet betrokken omdat dat een onzekere gebeurtenis in de toekomst is.

2. Financiële effecten voor de eigenaar (waardeverandering, onderhoudskosten)

Als de eigenaar in de zienswijze naar voren brengt dat de aanwijzing financieel negatieve gevolgen heeft, dan moet het college nagaan of het zorgvuldig en met afdoende bewijs is

onderbouwd. Het college laat onderzoek doen door een onafhankelijke deskundige partij. Kosten voor herstel en onderhoud moeten door de eigenaar worden gemaakt, ongeacht de monumentale status van het pand.

De gemeente heeft twee mogelijkheden om eigenaren van gemeentelijke monumenten te ondersteunen, de Restauratiesubsidie en het Hilversums Restauratiefonds.

3. Timing van de aanvraag, redelijkheid en proportionaliteit daarvan

Elk moment kan een verzoek tot aanwijzing worden gedaan. Ook wanneer een aanvraag voor bijvoorbeeld een omgevingsvergunning is ingediend voor sloop of nieuwbouw. Alleen in het geval van een onherroepelijke vergunning wordt het tijdstip meegewogen.

4. Planologische en economische belangen

Planologische en economische belangen die concreet genoeg zijn en die genoegzaam zijn onderbouwd, zijn bij de aanwijzing van belang. Het college heeft dan een onderzoeksplicht en moet aannemelijk maken dat er alternatieve mogelijkheden zijn voor de beperkingen die de eigenaar aanvoert. Dat betekent niet dat alle gewenste ontwikkelingen kunnen worden toegelaten.

5. Effecten op andere gemeentelijke beleidsterreinen (kwaliteit van onderwijshuisvesting, klimaatadaptatie, circulariteit, wonen, zorg, mobiliteit, vastgoed markt)

Het college weegt de rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen van de eigenaar af. Een onzekere gebeurtenis in de toekomst mag niet meewegen. Algemene, onbepaalde belangen zijn geen concrete, rechtstreeks betrokken belangen.

6. Transformeerbaarheid en herontwikkelingsmogelijkheden

Voor de transformatie van een monument kan een omgevingsvergunning worden aangevraagd. Als door de eigenaar concreet wordt gesteld dat de monumentenstatus negatieve gevolgen heeft voor bijvoorbeeld herontwikkeling of verkoop en dit genoegzaam wordt gemotiveerd, zijn deze aspecten al bij de aanwijzing van belang. Het college moet voldoende aannemelijk maken dat het object transformeerbaar is en er mogelijkheden zijn tot herontwikkeling binnen de vastgestelde kaders.

Probleemstelling/doel

Het doel van het kader is duidelijkheid over de wijze waarop het college komt tot een zorgvuldige afweging bij besluiten over aanwijzing van gemeentelijke monumenten die in stand kunnen blijven in beroep.

Het is begrijpelijk dat het voorkomt dat een verzoek om aanwijzing tot gemeentelijk monument en een aanwijzingsbesluit reacties oproept. Voor de transparante en navolgbare motivering is een toelichting op de wettelijke kaders die het college toepast wenselijk.

Argumenten

1. Het kader geeft inzicht in de afweging van belangen bij besluiten over de aanwijzing van gemeentelijke monumenten.

Met het voorliggende kader ontstaat duidelijkheid over het afwegingsproces. Het college past de wet- en regelgeving toe bij elk besluit over aanwijzing.

2. Het kader is opgesteld in overleg met juristen

Het informatieve kader is opgesteld met intern en extern juridisch advies.

3. De raad heeft gevraagd om schriftelijk geïnformeerd te worden.

De raad heeft in zijn motie M25-060 gevraagd schriftelijk geïnformeerd te worden over het afwegingskader. De collegebrief met bijlagen voorziet hierin.

Kanttelingen

1. *Het kader biedt geen nieuwe werkwijze*

Het kader beschrijft de werkwijze die het college volgt bij besluiten over aanwijzing van gemeentelijke monumenten, volgens de wet- en regelgeving.

Financiën, middelen & capaciteit

Het kader maakt de toepassing van de Erfgoedverordening Hilversum 2025 en de afweging bij de besluitvorming over de aanwijzing van een gemeentelijk monument inzichtelijk. Dat kan uitgevoerd worden binnen de bestaande middelen en capaciteit.

Communicatie

Er is geen communicatiestrategie noodzakelijk.

Uitvoering

De gemeenteraad wordt geïnformeerd door middel van bijgevoegde raadsinformatiebrief met bijlagen.

Bijlage(n)

1. Kader voor afweging aanwijzing gemeentelijke monumenten
2. Erfgoedwaarden - criteria
3. Procedure aanwijzing gemeentelijke monumenten